FIKIH KÖŞESİ YAZILARI-78

Peygamber Efendimiz (as)'ın Rahmet Olması ne Demektir ve ebedi midir?

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammet Mustafa (sav) alemlere rahmet olarak gönderilmiş bir peygamberdir. Bunu bize Kur'an-ı Kerim şöyle buyurarak haber vermektedir. *"(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."*[1] Ayet-i kerime iki hususa dikkatlerimizi çekmektedir. Bunların birincisi, rahmet, ikincisi ise, âlem kelimeleridir. Rahmet, "incelik, acıma, şefkat etme, merhamet etme, affetme ve mağfiret" mânâlarına gelir.[2] Âlem, "duyu ve akıl yoluyla kavranabilen veya mevcudiyeti düşünülebilen, Allah'ın dışındaki varlık ve olayların tamamı"[3] demektir. Buna göre Allah, insanlara merhametinden dolayı onları hurafelerden, kötü huylardan kurtarmak ve doğru yola yöneltmek için Hz. Muhammed (sav)'i âlemlere rahmet olarak göndermiştir.

Ayette geçen "âlemler" kelimesinden maksadın ne olduğu hakkında çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Abdullah b. Abbas (ra) ayeti tefsir ederken şöyle demiştir: "Alemler, Resûlullah (sav)'in kendilerine peygamber olarak gönderildiği bütün varlıklardır. Bunların mümin veya kâfir olmaları fark etmez. Ona iman edenler dünya ve ahirette mesut olacaklar; inanmamış olanlar da geçmiş peygamberlerin ümmetlerinin başına gelen yerin dibine geçme veya tufanlarla yok olma gibi büyük felaketlere maruz kalmayacaklardır. Bu da onlar için rahmet olacaktır."[4]

Diğer bir tefsire göre, Yüce Allah, doğru yoldan çıkıp inkâr ve şirke düşen insanlara merhamet etmek istemiş ve bu merhameti sebebiyle Hz. Peygamber (sav)'i göndermiştir. Yağmur nasıl bir rahmet olarak yeryüzünün hayat bulmasına vesile oluyorsa, Peygamber (as) da insanlığın mânen hayat bulmasına vesile olsun diye gönderilmiştir. Bu hal kıyamet gününe kadar böyle devam edecektir. Çünkü insanlık onun sayesinde içine düşmüş olduğu küfür ve dalâletin korkunç girdabından kurtulmuş, hakikati görmüş ve iman şerefine ermiştir. Öyle ki, kendi öz kız çocuklarını dahi diri diri toprağa gömecek kadar vahşileşen toplumlar, onun yaymış olduğu ışık sayesinde gönülleri merhametle dopdolu kamil insanlar olma yoluna girmişlerdir. Nitekim bir hadis-i şerifte *"Ben bir rahmet ve hidayet rehberiyim."*[5] buyurulmuştur. Müşriklerin zalimlikleri karşısında onlara beddua etmesi teklif edildiğinde de, *"Ben lanetçi olarak değil, âlemlere rahmet olarak gönderildim."*[6] diye cevap vermiştir.

Peygamber Efendimiz (as) önce müminlere rahmet olarak gönderilmişti. Onun müminlere olan merhametinden söz eden ayetlerden bir tanesi şöyledir: *"Andolsun, size kendi içinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir."*[7]

---

[1] Enbiya Suresi, 21:107
[2] İbn Manzur, Lisanu'l-Arab, XII, 230 "Rahmet" maddesi
[3] Aynı eser, "alem" maddesi
[4] İmam Kurtubi, el-Cami li-Ahkâmi'l Kur'an, C. 11, Shf. 350
[5] Dârimî, Mukaddime, 3
[6] Müslim, Sahih, Babu'n Nehy-i an La'bi'd Devaabbi ve gayriha, H. No: 6778 (Mektebetu Şamile)
[7] Tevbe sûresi, 9:128

Âyet, Efendimiz (as)'ın müminlere olan şefkat ve ilgisine, onlar için nasıl endişelendiğine, kendisine inananların başına gelen sıkıntılarına tahammül edemediğine, bunların kendisine çok ağır geldiğine, müminlere olan şefkat ve merhametine işaret etmiştir.

Peygamberimiz (as)'ın insanlar için rahmet olması hem dîni, hem de dünyevî yöndendir.

Hz. Peygamber, insanlığın dini yönden en karanlık bir döneminde gelmiştir. Yani gerçeği aramaya ve kurtuluş ile mükâfatı kazanmaya hiçbir yolun bulunmadığı bir zamanda Allah tarafından gönderilmiş ve onunla insanlara, hidayete giden yollar gösterilmiştir. Peygamberimiz sayesinde insanlık pek çok zilletten, harpten, kargaşadan kurtulmuş, gerçek sulha ve huzura kavuşmuştur. O'na iman edenler, O'nu sevip örnek alanlar, O'nun getirdiği evrensel prensipleri hayatlarında tatbik edenler, hem dünya hem de ahiret mutluluğuna ya ermişler ya da mutlaka bir gün ereceklerdir.

Allah'ın Rasûlü (sav), zulme maruz kalmış bütün güçsüzler için rahmet olmuştur. Örneğin, İslâm'dan önce ne ailede ne de toplumda hiçbir hakkı olmayan, âdeta alınıp satılan bir mal durumunda olan; ruhu var mı yok mu diye insan olup olmadığı tartışılan kadınlara sahip çıkmış ve onlara haklar vererek onlara merhamet olmuştur. İnsanların ayakları altında ezilen kadını böylece kurtarmış ve onları yüceltmiş *"Cennet anaların ayakları altındadır."*[8] buyurarak, cennete girmenin bedelini annelerin rızalarına tevdi etmiştir. Bizzat kendisi ailesini çok sevmiş, eşlerine şefkat ve merhametle muamele etmiş ve *"Size hanımlarınıza iyi davranmanızı tavsiye ediyorum."*[9] *"Müminlerin iman bakımından en mükemmeli ahlâkı en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlara karşı hayırlı olanınızdır."*[10] tavsiyesinde bulunmuştur.

Kimsesiz, zayıf yetimlere merhameti de yine onun rahmet peygamberi olduğunun işaretidir. O, hem yetimi gözetir, ashabına da öyle olmayı tavsiye eder ve şöyle buyururdu: *"Kim sırf Allah rızası için şefkatle yetimin başını okşarsa, elinin değdiği saçlar sayısınca ecir ve sevap kazanır. Yanındaki yetime iyilik yapan kimse ile ben şu iki parmak gibi Cennet'te beraber olacağız." Daha sonra da orta parmağı ile işaret parmağının aralarını açarak gösterdi."*[11]

Onun çocuklara olan merhamet ve sevgisi de eşsiz idi. Hz. Peygamber (sav), çocuklara karşı şefkat ve merhametle davranır, onları İslâmî terbiye ile yetiştirmeye gayret eder; çocuklara karşı sınırsız bir sevgi ve şefkat gösterirdi. Onlara yetişkin insan muamelesi yapar; karşılaştığında selâm verir, onların hâl-hatırlarını sorar, hastalandıklarında ziyaretlerine gider, zaman zaman onlarla şakalaşır, eğlenir, çocukları devesinin terkisine, omzuna, sırtına bindirirdi; onları asla azarlamazdı.[12]

---

[8] Nesâî, Sünen, Cihâd, 12
[9] Tirmizî, Rada, 11; İbn Mace, Nikâh, 3
[10] Tirmizî, Rada, 11; Ebû Davûd, Sünen, 14
[11] Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, V, 250
[12] Buharî, Edeb, 81; Müslim, Selam, 15

Nitekim kendisine: "Ey Allah'ın Resulü! Siz çocuklarınızı öper misiniz?" diyen bir bedeviye karşı: *"Allah senin gönlünden şefkat ve merhameti çekip çıkarmışsa ben ne yapabilirim?"*[13] buyurmuştur.

Hz. Peygamber (as), kendisine düşmanlık eden müşrik, kafir ve münafıklara dahi merhamet etmekten geri durmamıştır. Taifliler onu taşa tutup her tarafını kan revan içinde bıraktıklarında "Ey Allah'ın Resulü, beni Rabbin gönderdi, emrindeyim, istersen bunları şehirleriyle birlikte tarumar edeyim." diyen Cebrail (as)'a *"Hayır, Ey Cebrail! Ben insanları helâk etmek için değil, helâkten kurtarmak için geldim. Olur ki bunların neslinden zamanla bir tek de olsa Müslüman çıkar."* cevabını verdi ve Rabbine ellerini açıp, *"Ey Rabbim! Sen bunlara hidayet eyle. Onlar bilmiyorlar, onun için böyle yapıyorlar."*[14] diye dua etti. Onun zamanında, tanınmalarına rağmen münafıklar, onun engin hoşgörüsü ve rahmeti sayesinde dünyada ceza görmemişlerdir. Camiye gelmişler, Müslümanların içinde dolaşmışlar ve Müslümanların istifade ettiği bütün haklardan istifade etmişlerdir.

İnanmayanların hidayete ermeleri ve mümin olmaları için onca gayret sarf etmiştir ki, nitekim onun bu halini Cenab-ı Hak şöyle tasvir etmiştir: *"Bu söze (Kur'ân'a) inanmıyorlar diye neredeyse kendini telef edip bitireceksin."*[15] Allah (cc), peygamberlere isyan eden önceki milletlerin bir kısmını, maymuna dönüştürerek, bir kısmının üzerine gökten taş yağdırarak afetlere uğratmış ve helâk etmiştir. Fakat Hz. Muhammed (sav) peygamber olarak gönderildikten sonra herhangi bir milleti veya topluluğu geçmiş ümmetlerin uğradıkları cezaya uğratarak helâk etmemiştir. Bu ise, Hz. Peygamber'in rahmet ve merhameti sayesinde olmuştur. Bundan dolayıdır ki, Yüce Allah, *"Sen onların içlerinde bulunduğun halde, Allah onlara azap edecek değildir. Ve onlar, mağfiret dilerken de Allah onlara azap edecek değildir."*[16] buyurmuştur. Mekke'yi fethettiği gün bütün zalimliklerine rağmen Mekkelileri bağışlayan Peygamberimiz onlara şöyle hitap etmişti: *"Bugün hiçbiriniz, eski yaptıklarınızdan dolayı hesaba çekilmeyeceksiniz. Haydi, gidiniz, hepiniz serbestsiniz. Bugün size kınama yoktur."*[17] Aslında o gün, isteseydi hepsini kılıçtan geçirirdi. Ama o rahmet peygamberiydi.

Peygamberimizin merhameti hayvanları ve çevreyi de kapsıyordu. Çünkü onlar da canlı idiler ve merhamete ihtiyaçları vardı. Abdullah b. Abbas anlatıyor: "Allah Resulüyle bir yere gidiyorduk. Birisi, kesmek üzere bir koyunu bağlamış, hayvanın gözü önünde bıçağını biliyordu. Allah Resulü bu şahsa: *"Onu defalarca mı öldürmek istiyorsun?'* diyerek o şahsı bu yaptığından dolayı azarladı."[18] Yeni yavrulamış bir

[13] Buharî, Edeb, 18, 112; Müslim, Fezâil, 64; İbn Mace, Edeb, 3
[14] Buharî, Enbiyâ, 54; Müslim, Cihad, 104, 105; Ahmed b. Hanbel, age., I, 380
[15] Şuarâ sûresi, 26:3; Kehf sûresi, 18:6
[16] Enfal sûresi, 8:33
[17] İbn Hişâm, Sire, IV, 55; İbn Kesîr, el-Bidaye, IV, 344
[18] Hâkim, Müstedrek, IV, 231, 233

köpeğin askerler tarafından ezilmemesi için başına nöbetçi diken Efendimiz'in merhameti, onun rahmet peygamberi oluşunun gayet açık bir göstergesidir.[19]

"Biz Uhudu severiz. Uhud da bizi sever."[20] buyuran Efendimiz (as)'ın çevreye verdiği değer onun bir başka rahmet örneğidir. Mute savaşı için gönderdiği ashabına: *"...Gideceğiniz yerde rahipler de göreceksiniz. Onlara asla dokunmayınız. Kadınlara, çocuklara şefkatle davranınız. Hurma ağaçlarını, yeşillikleri kesmeyiniz. Evleri yıkmayınız..."*[21] diye talimatta bulunmuştur. Bütün bunlar Hz. Peygamberin âlemlere rahmet olmasının bir sonucudur.

Netice itibariyle, Efendimiz (as), insanlar, hayvanlar, bitkiler velhâsıl canlı cansız bütün varlıklarla münasebetlerinde şefkat, rahmet ve merhamet esasına bağlı kalmış; şefkat ve merhamet ekseninde bir hayat yaşamış ve ümmetine de bunu tavsiye etmiştir. İnsanlık onun nurundan uzaklaştıkça yine eski cahili örf ve âdetlere tekrar dönmüştür. İçinde bulunduğumuz çağda, ilim ve teknik son derece gelişmiş olmasına rağmen, insanlığın içinde bulunduğu ahlâkî durum pek iç açıcı değildir. İnsanlık sıkıntı, stres ve bunalım içindedir. Büyüklerin küçüklere sevgisi ve tahammülü kalmamış, küçüklerin büyüklere saygısı yok olmuştur. İnsanlar kendileri gibi düşünmeyenlere hayat hakkı tanımak istememektedir. İnsanların birbirlerine karşı, hayvanlara ve bitkilere karşı rahmet ve merhameti kalmamıştır. Durumu müzakere ettiğimizde Hz. Peygamberin merhamet ikliminden uzaklaştığımızı görüyoruz. Bu da onun ebediyen rahmet peygamberi olduğunu ispat ediyor. Dolayısıyla insanların mutlu ve huzurlu bir dünya hayatı yaşama arzumuz varsa, âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (sav)'i kendimize örnek almalı ve canlı-cansız bütün varlıklarla münasebetlerimizi "merhamet şarkısı" hâline dönüştürmeliyiz.

M. Hulusi Ünye

[19] İbn Kesîr, el-Bidaye, IV, 344
[20] Buharî, Cihad, 71; Müslim, Hac, 504
[21] Ebû Davûd, Edeb, 158-159